

OKULLARDA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE NEDENLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

RELATED TO UNDERSİRED STUDENT BEHAVIOR AND THEIR REASONS EVALUATION OF TEACHER'S OPINIONS

Hasbi TUT¹

Makalenin Alanı: Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

13.12.2022

Kabul Tarihi

13.12.2022

Anahtar Kelimeler

İstenmeyen
öğrenci davranışı,
Öğretmen.

Özet

İstenmeyen öğrenci davranışlarının birçok sebebi ve bu davranışlara bağlı olarak ortaya çıkan birçok sonuç vardır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının fark edilmesi, tanımlanması, nedenlerinin tespit edilmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü istenmeyen öğrenci davranışlarının hem öğrencinin kendisine zararı, hem eğitim öğretim sürecini aksatma hem de genelde topluma birçok olumsuz etkisi vardır ve öğretmenler bu konuda büyük role sahiptir. Bu sebeple bu araştırmanın amacı; istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Araştırma, durum çalışması deseniyle nitel bir çalışma olarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ordu ili Altınordu ilçesi merkezinde bulunan bir lisede görev yapan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken betimleme ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma; istenmeyen öğrenci davranışlarının okul kuralları, ders süreci, iletişim ve davranış sorunları ve zararlı alışkanlıklar ile ilgili olduğunu, bu davranışların sebeplerinin büyük oranda öğrencinin kendisinden ve ailesinden kaynaklı olduğu ve cinsiyetin istenmeyen davranışlarda anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koymuştur.

Article Info

Received

13.12.2022

Accepted

13.12.2022

Keywords

Undesirable
student behavior,
Teacher.

Abstract

There are many reasons for undesirable student behaviors and many consequences that occur depending on these behaviors. Undesirable student behaviors need to be noticed, defined, their causes identified and solutions developed. Because undesirable student behaviors both harm the student, disrupt the educational process and have many negative effects on the society in general, and teachers have a great role in this regard. For this reason, the aim of this research is; It was determined as the evaluation of teacher opinions about undesirable student behaviors and their reasons. The research was structured as a qualitative study in the case study pattern. The study group of the research consists of 20 teachers working in a high school in the center of Altınordu district of Ordu province in the 2022-2023 academic year. A semi-structured observation form developed by the researcher was used as a data collection tool. While analyzing the data, descriptive and content analysis were used. Research; revealed that undesirable student behaviors are related to school rules, lesson process, communication and behavior problems and harmful habits, that the reasons for these behaviors are mostly caused by the student himself and his family, and gender does not make a significant difference in undesirable behaviors.

1. GİRİŞ

¹ Altınordu Başöğretmen Anadolu Lisesi, Ordu, e-mail: hasbitut52@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1041-013X (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

Okulun biçimsel ve toplumsal bir örgüt olduğu söylenebilir. Okulun eğitim ile ilgili amaçlarını gerçekleştirmesinde öğrenci ve öğretmen davranışları önemli rol oynamaktadır. Çünkü öğretmen ve öğrenci davranışları eğitim ortamlarını desteklemektedir. Eğitim ortamını destekleyen bu davranışların olumsuz olması durumunda süreçte sıkıntılar ve aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına olan tutumu da önem arz eder. Öğretmen bu davranışların nedenlerini doğru tespit edebildiği noktada bu davranışlar ile baş edebilir. Tabi ki ilk olarak hangi davranışların istenmeyen davranış olduğunu bilmek gerekmektedir. Hangi davranışlar sorunludur, sebepleri nelerdir, hangi davranış hangi sıklıkta ortaya çıkmaktadır gibi soruların yanıtlarını bulmak, eğitim sürecine destek sağlayacaktır (Kesici ve Sarpkaya, 2013).

Okullar, davranış değiştirme sürecini planlayan, bu plan doğrultusunda istenmeyen davranışları engelleyen, ortadan kaldıran ve istendik davranışları artıran role sahiptir. Okul dışı olumsuzların okul ortamına girmesine engel olmak da önemlidir. Okul aynı zamanda bireyin sosyal hayatında da bir denge oluşturmaktadır (Alkaş, 2010).

Okul kültürü içinde öğrenciyi ele almak ve bu kültür içinde öğrencileri istendik davranışlara yönlendirmek gerekir. Çünkü okul davranışları ve okul kültürü birbirinin içinde kavramlardır ve bir birlerinden ayrı düşünmek çok da doğru değildir. Özellikle okul kültürünün benimsenmesi, okul kurallarına uyulması konusunda teşvik edicidir denilebilir. Okul içinde öğrenciler ve öğretmenler arasında güçlü bir kültür bağı varsa, istenmeyen öğrenci davranışları daha az görülmektedir (Çelik, 2003).

Araştırmalara bakıldığında okullarda ortaya çıkan sorunların başında şiddet gelmektedir. Bu şiddeti fiziksel ve sözlü şiddet olarak düşünebiliriz. Hatta akran zorbalığı ile ilişkilendirmek de mümkündür. Kavga etmek, öğretmene saygısızlık yapmak, dersin düzenini ve işleyişini bozmak yine en sık rastlanan istenmeyen öğrenci davranışlarındandır (Akar, 2006).

- Devamsızlık yapmak
- Ders dışı konular konuşmak
- Derse hazırlık yapmadan gelmek
- Okul eşyalarına zarar vermek
- Ders esnasında ders dışı etkinlikler yapmak
- Arkadaşlarına zarar vermek

- İletişim sıkıntısı çekmek vb göstergeler istenmeyen öğrenci davranışı olarak görülebilir (Yüksel, 2005).

İstenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili birçok tanım yer almasına rağmen, tanımların ortak özelliklerinin sınıf içinde rahatsızlık verici, düzen bozucu, dersi aksatıcı, okulun ve öğretmenini beklentilerine ters düşecek şekilde, okul kurallarına aykırılık kavramları üzerinde durması söylenebilir. Tüm bu süreç ve kavramlar sınıf içi süreçler ile ilişkilendirilmiştir (Yiğit, 2004; Tertemiz 2003; Öztürk, 2001). Ancak istenmeyen öğrenci davranışları ve sebepleri sadece sınıf içi ile sınırlı değildir. Davranışın ortaya çıkması, ortaya çıkma sıklığı, etkilenen kişiler vb durumdan duruma ortamdan ortama değişkenlik göstermektedir ve sınıf dışı süreçleri de kapsamaktadır (Korkmaz, 2003).

Genel anlamda bakıldığında istenmeyen öğrenci davranışları; okul içi nedenler, okul dışı nedenler ve öğrencinin kendisinden kaynaklı nedenler olarak sınıflandırılabilir. Okul içi nedenler; sınıf yönetimi ile ilgili sorunlar, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimindeki aksaklıklar, sınıf veya okul ile ilgili fiziksel ortam düşünülürken, okul dışı nedenler olarak öğrencinin aile yapısı, arkadaş çevresi, sosyo-kültürel ve ekonomik şartlar, sosyal medya ve teknoloji kullanımı düşünülebilir. Öğrencinin kendisinden kaynaklı nedenler ise bireyin ihmal edilmesinden ve bireysel ihtiyaç ve farklılıklarının göz ardı edilmesinden kaynaklı nedenler sıralanabilir (Alkaş, 2010).

Bakıldığı zaman istenmeyen öğrenci davranışları ve bunların nedenleri çeşitlilik göstermektedir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkış nedenlerini iyi tespit etmek, bu sebeplere yönelik iyileştirici çalışmaları planlamak, planlama sürecine okulun tüm personelini ve aileyi katmak, öğrencilerin bireysel ihtiyaç ve farklılıklarını göz önünde bulundurmak gerekir. Okul kültürü ve kurallarının benimsetileceği çalışmalar, istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasını engelleyebilir ve ortaya çıkma sıklığını azaltabilir.

İstenmeyen öğrenci davranışları, sonuçlar boyutu ile ele alındığında ise, eğitim-öğretim sürecini aksatması, diğer öğrencileri olumsuz etkilemesi, öğretmenlerin zaman ve enerjilerinin boşa harcanması gibi etkilere sahiptir. Eğitim- öğretim sürecinin kalitesinin korunması için istenmeyen öğrenci davranışlarının fark edilmesi ve tanımlanması önemlidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının fark edilmesi, tanımlanması, nedenlerinin tespit edilmesi, istenmeyen öğrenci davranışlarının ortadan kaldırılması ile ilgili planlama ve stratejilerin oluşturulması bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu süreçte ise en büyük ve önemli rol öğretmenlerindir (İnci ve Çubukçu, 2020).

İstemeyen öğrenci davranışlarını azaltmak ya da ortadan kaldırmak hatta önleyici çalışmalar ile ortaya çıkmasını engellemek mümkün olmaktadır. Tabi ki eğitimciler ve okullar olarak ilk amaç bu davranışların ortaya çıkmasını en başından engellemektir. Ancak ortaya çıktıktan sonra yapılacak doğru planlamalar, istenmeyen davranış sergileyen öğrencilerin bu davranış sergileme nedenlerinin tespit edilmesi, bu sebeplerin ortadan kaldırılması önem arz etmektedir. Bu sebeple bu araştırmanın problemi “Okullarda İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenleri genel anlamda okul içi nedenler, okul dışı nedenler ve öğrencinin kendisinden kaynaklı nedenler olarak sınıflandırılabilir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının sebeplerini doğru tespit etmek gereklidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının sebeplerini doğru tespit etmek, hem öğrencileri daha iyi anlamayı hem de bu davranışları engellemeyi sağlar. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu ile ilgili bilgi sahibi olması da son derece önemlidir. Bazı öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları olarak nitelendirdiği davranışların süreklilik arz etmediği ya da sınıf düzenini bozmadığı görülürken, bazı öğretmenlerin de sorun olarak düşünmediği öğrenci davranışlarının birçok olumsuz sonucunun yaşandığı bilinmektedir. Bu sebeple öncelikle istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu, bu davranışların ortaya çıkış nedenleri doğru tespit edilmelidir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının birçok nedeni olduğu gibi birçok sonucu da vardır. Zaten yaşanan olumsuz nedenlere bakılarak bu davranışlara müdahale etme gerekliliği doğmaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının hem öğretimsel hem de yönetsel boyutta sonuçlarını görmek mümkündür. Okuldaki öğretmenler, yöneticiler, diğer öğrenciler, okulun çalışanları ve veliler istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenebilmektedir. Ders işleme süreci aksamakta, diğer öğrenciler için olumsuz örnek teşkil etmekte, okul kuralları göz ardı edilmekte, okul kültürünün getirdiği huzurlu ortam ve düzen bozulmaktadır.

İstenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili, öncelikle sorunun fark edilmesi ve tanımlanması gerekmektedir. Sonrasında bu davranışların ortaya çıkma nedenleri tespit edilmelidir. Nedenlerin ortaya çıkarılması ve istenmeyen öğrenci davranışlarının ortadan kaldırılmasına yönelik ayrı ayrı stratejiler geliştirilmelidir. Bununla ilgili süreçlerde okul yönetimi ve rehberlik servisinin yanı sıra öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Çünkü öğrenciler davranışlarına bire bir maruz kalma, öğrencilerin davranışlarını fark etme,

öğrencilerin davranışları ile baş etme konusunda öncelikle öğretmenler süreç içinde bulunmaktadır. Öğretmenlerin erken tespitleri, istenmeyen öğrenci davranışlarına olan farkındalık ve doğru tutum sergilenmesi, bu davranışların ortadan kaldırılmasında etkili olabilmektedir.

Bu araştırma, istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi çerçevesinde oluşturulmuştur ve öğretmen görüşlerinin ve istenmeyen öğrenci davranışlarının tespiti ve ortadan kaldırılmasında etkin olacağı düşünüldüğünden önem taşımaktadır.

Bulduğumuz çağda eğitimin üstlendiği rol, bireyler için etkin bir eğitim öğretim ortamı oluşturmak, onları 21. yüzyıl yetkinlikleri ile donatmak, yeniçağın beklentilerini karşılayabilmek, bu beklentilere uygun bireyler yetiştirmektir. Eğitim kurumları ise bu rolü üstlenebilecek niteliklerde olmalıdır. Tüm bunlar düşünülürken, öğrencilerin davranış eğitimi ihmal edilmemelidir. Yenidünya düzeninde, yeni kuşaklar davranış problemleri yaşamaktadır. Öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanında davranışsal gelişimleri de son derece önemlidir. İçinde yaşadığı toplumun ve bulunduğu ortamların kurallarını reddetme eğiliminde olan bireyler, hem kendi hayatlarında zorluk yaşamaktadır hem de başkalarının hayatlarını zorlaştırmaktadır. Eğitim kurumlarının başlıca görevlerinden biri de öğrencileri içinde bulundukları sosyal çevreye uyumlu bireyler halinde yetiştirmeleridir. Bu noktada elbette öğretmenlerin üstlendiği görev ve roller de fazladır.

Her öğrenciyi ayrı bir birey olarak düşünmek gerekir. Her öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları, güçlü ve zayıf yönleri, istekleri ve beklentileri birbirinden çok farklıdır. Onları tek bir kalıp halinde düşünmek son derece yanlıştır. Öğrencilerdeki davranış sorunlarının birçoğu bireysel beklentilerini, ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayamıyor olmasıdır. Eğitim kurumlarının, öğretmenlerin ve velilerin bu konuda üstlerine düşeni yapması gerekir. Öğrencilerin, çocukların çok yönlü ele alınarak bütüncül bir şekilde gelişimlerinin sağlanması önem arz etmektedir.

Başlıca eğitim kurumlarımız olan okullar, bireylerin eğitiminden sorumlu, sitemli çalışan ve biçimsel yapısını oluşturan bir örgüt olma özelliği taşımaktadır. Her örgütün belli bir kültürü vardır ve örgüt kültürü bireyleri bir arada tutar, toplumsal düzenin küçük ölçekte bir yapılanmasının modelidir ve amaçları bellidir (Aydın, 2005). Elbette okulların başlıca amacı eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmesidir. Ancak bunun yanında öğrencilerin çok yönlü gelişimin de desteklemelidir.

Öğrencilerin bireysel özellikleri, ihtiyaçları gibi hususları önemseyen öğrenciyi merkeze alan öğrenci merkezli yaklaşımlarda öğretmenin rolü de zaman içinde değişmiştir. Artık daha çok rehber olan konumunda rol üstlenmektedir. Öğrencilerine rehber olan öğretmenlerin sınıf yönetiminde de iyi olması beklenir. Sınıf içi etkinliklerin planlanması, sınıf yönetiminin etkili bir şekilde uygulanması gerekmektedir (Şentürk ve Oral, 2008). Bunlar sağlandığı ölçüde istenmeyen davranışlar ile başa çıkma daha etkili bir şekilde mümkün olacaktır.

İstenmeyen öğrenci davranışları için birbirinden farklı çok sayıda tanımlama yapılmaktadır. Bu tanımlamaların birbiri ile örtüşen yanları da birbirinden ayrılan yanları da bulunmaktadır. Öğrencilerin kendisinin olduğu gibi sınıftaki diğer öğrencilerin de eğitim öğretim sürecini bozan davranışlardır (Balay, 2003), öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkileyen her türlü davranış (Celep, 2008), okul ve sınıf içindeki süreci olumsuz etkileyen davranışlar (Yalçinkaya ve Küçükkaragöz, 2006), öğrenciler için oluşturulmuş eğitim öğretim faaliyetlerinin etkisini azaltan davranışlar (Çetin, 2003), ders işleme sürecinin akışını bozan davranışlar (İlgar, 2000) ve kurallara aykırı davranış (Öztürk, 2005) gibi tanımlamalar yapılmaktadır. Genel olarak bakıldığında, tüm tanımların ortak özelliği, eğitim öğretim süreçlerini bozduğunu ve diğer öğrencileri olumsuz etkilediğini söylemesidir.

Öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışların azaltılması ve önlenmesi etkili bir sınıf yönetimi becerisine bağlıdır. Burada başrolü öğretmen oynamaktadır. Sınıf yönetimi tanımlarına bakıldığında, sınıf içindeki tüm unsurların belli bir ahenk içinde planlanması ve bu unsurların amaçlar ile ilişkili bir şekilde kullanılması olarak söylendiği görülür (Arslan, 2012). Sınıf yönetimi ile ilgili tanımlar, anlayış ortaya koyar.

Bazı kuramlar, istenmeyen davranışların dış kaynaklı, bazı kuramlar ise istenmeyen davranışların bireyin kendisinden kaynaklı olduğunu savunur (Porter, 2000). Bireyin kendisinden kaynaklı nedenler, bireysel farklılıklar, beklenti ve ihtiyaçlar ile ilişkilidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ve nedenlerinin neler olduğu konusunda fikir ayrılıkları vardır. Araştırmalara bakıldığında, istenmeyen davranışların nedenleri olarak, okul, sınıf içi nedenler, öğrenciden kaynaklı nedenler, öğretmenden kaynaklanan ve sistemsen kaynaklanan nedenler olarak sınıflandırılabilir (Beşdok, 2007).

Davranış, davranışın ortaya çıkma nedeni, ortaya çıktığı yer, etkilenen kişiler ya da hepsinden önce davranışın sorunlu olup olmadığına karar verilmesi konusu kişiden kişiye, araştırmacıdan araştırmacıya değişkenlik gösterebilir (Watkins ve Wagner, 2000). Aslında

davranışlar başlı başına sıkıntılı ya da aykırı değildir. Belli bir toplum düzeni ve sosyal çevre içinde o şekilde betimlenirler (Özyürek, 1999).

Okul içerisinde olumsuz davranan, istenmeyen davranış sergileyen öğrenciler için ilk sorumlu genel olarak eğitim sürecindeki ortamlar ve paydaşlar düşünülmektedir. Bu bağlamda sınıf ve öğretmenden kaynaklı istenmeyen öğrenci davranışlarının görüldüğü söylenebilir. Böylece bu davranışların önlenmesi noktasında da sınıf içi faaliyetlere, sınıf yönetimine ve öğretmene büyük görev düşmektedir.

Okul içinde istenmeyen öğrenci davranışlarının kaynağı olarak direk öğretmeni gösteren araştırmalar vardır. Çünkü öğrenciler gibi öğretmenlerin de istenmeyen davranışlar sergileyebildiği, öğrencilere olumsuz rol model olunduğu, öğretmenlerin gösterdikleri sorunlu davranışlardan öğrencilerin de etkilendiği düşünülmektedir (Bonfield 2003; Dolin 1995; Toale, 2001). Öğretmenlerin istenmeyen olumsuz davranışları sınıftaki eğitim öğretim sürecinin kalitesini de etkilemektedir (Kearney ve diğerleri, 1991).

Öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışların azaltılması ve önlenmesi öğretmenin yetkinliğine bağlıdır. Sürekli klasik yöntemlerle eğitim yapmak, öğrencileri sürekli pasif konumda bırakmak, derslerini dikkat çekici hale getirmemek, eğitim öğretim sürecini destekleyen araç gereçleri kullanmamak, sürekli teorik çerçevede eğitim faaliyeti düzenlemek, öğrencinin başarısızlıklarında kendini sorgulamamak öğretmen niteliğini düşüren etmenler arasında yer almaktadır. Öğretmen ders ortamını çekici, dikkat çekici ve merak uyandırıcı hale getirdiğinde, ders sürecinde öğrencileri aktifleştirdiğinde, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine izin verdiğinde, sınıf ortamında iş birliğini destekleyici faaliyetler yaptığında, istenmeyen davranışlar azalacaktır (Weishew ve Peng, 1993).

Hangi eğitim kademesinde olursa olsun, öğrencilerin ortak beklentileri okul ortamında değerli olduğunu, sevgiyi ve ilgiyi hissetmektir. Öğrencileri saygı duyulması gereken bir birey olarak kabul etmek gerekir. Her öğrencinin ihtiyaçları ve beklentileri birbirinden farklıdır. Öğrencilerin hem akademik kaygıları bulunmaktadır hem de duygusal anlamda doyuma ulaşmak istemektedirler. Onları akademik açıdan desteklemek, yeteneklerine göre yönlendirmek kendilerine olan güveni de artıracaktır. Öğrencilerin motivasyonlarını artırmak ve eğitim sürecine güdülemek önemlidir. Kendilerinin önemsendiğini hissetmeyen, değersizleştirilen, öğretmeni ile sağlıklı ilişkiler kuramayan öğrenciler daha fazla sorunlu davranış göstermektedir (Phelan, Davidson ve Cao, 1992). Öğretmenlerin öğrencilere karşı sergiledikleri davranışlar, onların istenmeyen davranışlarına

karşı tutumlar, öğretmenin cinsiyetine göre değişkenlik göstermektedir (Çobanoğlu ve Şentürk, 2005). Öğrencilere göre bazı öğretmenler öğrencilere adil ve saygılı davranmamaktadır (Memişoğlu, 2005).

Eğitim ortamı olan okulları ve sınıfları, sadece akademik süreçler için var olan yerler olarak düşünmek hatalıdır. Buralar aynı zamanda sosyal ortamlardır. Okul ve sınıf içinde güçlü sosyal bağların oluşturulması önemlidir. Sosyal bağları olan bireyler, aitlik duygusu hissederler ve kendilerini daha değerli görürler. Aynı zamanda bulundukları çevrede yer alan diğer insanlara da saygı gösterme eğiliminde olurlar. Bu sosyal ortamın kuralları okul yönetimi ve öğretmenler tarafından net bir şekilde oluşturulmalıdır. Öğrenciler bu kurallara uyma konusunda motive edilmelidir (Supaporn, 2000). Ancak tabi ki kurallar otorite kaynakları tarafından değil, öğrenciler ile birlikte oluşturulursa öğrenciler bu kurallara uyma eğiliminde olmaktadır (Barbetta ve diğerleri, 2005).

İstenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili, elbette sadece öğretmenin görevleri yoktur. Okulun da üstleneceği görevler vardır. Öğrencilerin günlük yaşamlarının hiç de azımsanmayacak bir bölümü okul ortamındadır. Dolayısıyla öğrencilerde görülen olumlu ve olumsuz bir çok şey okul ile ilişkilidir. Okulun birey üzerindeki etkisi ve rolü düşünüldüğünde daha fazladır. Okul; kasıtlı oluşturulan ve sistematik amaçları olan ve amaçlar doğrultusunda oluşturulmuş bir sosyal çevredir. Dolayısıyla öğrencileri sosyo kültürel olarak da yetiştirmelidir. Sağlıklı bir şekilde oluşturulacak bu sistematik sosyal çevre, gelecek nesillerin de sağlıklı bir şekilde yetişmesini sağlar. Bu sosyal çevrede bireylerin birbirleri ile olan ilişkileri gerçek hayatta kendini yeniden gösterir (Kızmaz, 2006).

Okulun yapısı, okulun yönetim anlayışı, oluşturulan okul kültürü ve örgütsel bağlılık gibi etmenlerle öğrenci davranışları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bir çok çalışma bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Özellikle kalabalık olan okullar, istenmeyen öğrenci davranışlarına daha fazla açıktır. Çünkü burada öğrencilerin ihmal edilmesi söz konusu olabilir. Oysa ki mevcudu daha az küçük okullarda bireylere birebir ulaşmak, onların beklentilerini karşılamak daha fazla mümkün olabilmektedir. Yine devlete bağlı resmi okullar olumsuz nitelikte öğrenci davranışlarının, özel okullara göre daha fazla görüldüğü eğitim kurumlarıdır (Flannery, 1997; Gottfredson 1997; Weishew ve Peng, 1993; DiPrete ve Peng, 1981).

Bir sosyal çevre olarak okulun, öğrencilerin bağlılık oluşturabileceği, kendilerini bu çevrenin bir parçası olmaktan dolayı mutlu hissedecekleri, okula ve okul kültürüne olan bağlılık ile birlikte iletişim becerilerini artırabilecekleri bir yer olarak tasarlanması gerekir.

Okul kültürüne ve okulun yarattığı sosyal çevreye bağlılık hisseden bireylerin daha az sorunlu davranış sergilediği görülmektedir (Jenkins, 1995; Jenkins, 1997). Öğrencilerin istenmeyen davranışlara eğiliminin artmasında okul ilk dereceden sorunludur (Conger, 1976; Sydlitz ve Jenkins, 1998). Okul öğrencilerin güven duyacağı, öğrencileri destekleyen ve teşvik eden, öğrencilere kendilerini önemli hissettiren yerler olmalıdır (Eamon ve Altshuler, 2004).

Okuldaki öğretmenler, yöneticiler ve diğer çalışan yetişkin bireyler, öğrencilere gereken ilgiyi göstermelidir. Gösterilen ilgi ve sevgi, öğrencilerin okula bağlılıklarını artıracaktır. Öğrenciler ile birebir ilgilenmek, onların ihtiyaçlarını tespit etmek, beklentilerini anlayabilmek ve gereken zamanı onlara ayırabilmek gerekir. Öğrencilerin değerli oldukları kendilerine hissettirilmelidir. Onların varlığının, fikirlerinin, yaptıklarının ve yapacaklarının özelde eğitim kurumları yani okullar için, genelde toplum için önemli olduğu vurgusu yapılmalıdır (Drew, 2006). Okulun bir düzen gerektiren, belli sınırları ve kuralları olan, bu düzenin bozulmaması için bu kurallara uyulması gereken, kurallara uyulduğu sürece güven sağlanabilecek bir yer olduğu fikri benimsetilmelidir (Noguera, 1995).

Her eğitim kurumunun kendisine ait özellikleri ve kültürü vardır. Kurum iklimi kurumdan kuruma göre değişkenlik gösterir. Çünkü bu özellikleri, kültür ve iklimi oluşturan bireyler birbirinden farklıdır (Welsh, 2000). Burada bahsedilen farklılık, kurumda bulunan bireyler tarafından karşılıklı oluşturulmuş, herhangi bir yazılı metne ya da kanun / yönetmeliğe dayandırılmadan karşılıklı saygı ve sevgi çerçevesinde oluşturulmuş her türlü değer ve inancı kapsayan büyük bir sistemdir. Böylelikle okullar daha fazla güven duygusu oluşturan yerler haline gelmektedir (Flannery, 1997). Okul kültürü içinde veli katkısı da unutulmamalıdır. Okul-veli işbirliğinin sağlandığı kurumlar her konuda daha etkindir (Hernandez ve Seem, 2004).

Yapılan araştırmalarda; okullarda görülen istenmeyen davranışlar, okulun imkanlarının sınırlı olması, öğrencilerin çok yönlü yetiştirilmemesi, sınıf ve okul yönetiminin yetersiz kalması, öğrencilere yeterli zamanın ayrılmaması, gelişim özelliklerine öğrenci ihtiyaçlarının tespit edilip karşılanmaması, öğrenciden kaynaklı olumsuz davranışların nedenlerinin tespit edilememesi, veli işbirliğinin kurulamaması ile doğrudan ilişkilidir (Korkmaz, 2002; Durukan ve Öztürk, 2005; Ada ve Ünal, 2000; Akçadağ, 2009; Ataman, 2005; Çetin, 2013).

Öğrencilerin sergilediği davranışların temelinde birçok neden yatmaktadır. Eğitimcilerin görevi bu nedenleri doğru bir şekilde tespit etmektir. İstenmeyen davranışların

sebepleri okul içinden ve okul dışından kaynaklı nedenler olarak sınıflandırılabilir. Okul dışı nedenler bireyin kendi kişilik özelliklerinden, ailesinden veya içinde yaşadığı sosyal çevreden kaynaklı nedenler olarak düşünülebilir. Okul içi nedenlere bakılacak olursa, eğitim öğretim ortamının yeterli ve sağlıklı olmaması, öğretmen yetkinliğinin az olması, öğretmenlerin başlı başına olumsuz davranışlarının bulunması ve kötü rol model olması, eğitim öğretim sürecinde fırsat eşitliğinin sağlanmaması söylenebilir. İster okul için ister okul dışı nedenler olsun, ortaya çıkan istenmeyen davranışlar herkesi etkilemektedir. Diğer öğrenciler, istenmeyen davranış sergileyen öğrencilerin sebep olduğu olumsuzlukları yaşamaktadır. Hatta belli bir süre sonra gerekli önlemler alınmaz ise, diğer öğrencilerde de istenmeyen davranışlar görülmeye başlanmaktadır. Bu da okul ortamını bozmaktadır. Oysaki sorunlu davranış sergilemeyen öğrencilerin diğer öğrencilere örnek teşkil etmesi beklenir. Öğretmenlerin tutumu da bu süreçte önemlidir. Öğretmen ve öğrenciler taraf olarak karşı karşıya gelmemelidir (Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya, 2009)

Sınıf ortamında önemli olan etkin bir eğitim öğretim sürecinin planlanmasıdır. Okulun ve eğitim sisteminin en temel ve ilk görevi budur. İstenmeyen öğrenci davranışları eğitim sisteminin bu temel görevini aksatmakta, niteliğini düşürmekte, sürekliliğini bozmakta ve ulaşılması gereken hedeflere ulaşmayı engellemektedir. Görüldüğü gibi bu davranışların sadece öğrencinin kendisine zararı yoktur. İçinde bulunduğu çevredeki herkesi ve dâhil olduğu tüm süreçleri olumsuz etkilemektedir. Öğretmenler istenmeyen davranış gösteren öğrencileri yakından takip etmeli, ortaya çıkması muhtemel görünen sorunları sezip buna göre önlemler almalıdır. Etkili bir sınıf yönetimi bunu gerektirir. Öğretmen, istenmeyen davranışlar ile ilgili farklı stratejiler kullanmalı, farklı çözüm yolları denemelidir.

Sınıf yönetimi içinde ele alınabilecek disiplin kavramı da önemlidir. Disiplin, disiplin sağlama, disiplinize etme okuldan okula, öğretmenden öğretmene farklılık göstermektedir. Disiplini sadece bir ceza mekanizması olarak düşünmek, öğrencilere bu şekilde yansıtmak, öğrencileri disiplin adı altında korkutmak, korku ve baskı ile bir şeyleri değiştirmeye çalışmak doğru değildir. Ödül ve ceza dengesi önemlidir. Öğrenciler korktukları için veya baskı gördükleri için değil, motive edildikleri ve desteklendikleri için kurallara uymalıdır. İyi davranış sergileyen öğrenciler mutlaka pekiştirilmelidir ve güdülenmelidir. Okuldaki öğretmen ve yöneticilerin benimsediği disiplin anlayışı, istenmeyen davranış sergileyen öğrencileri yakından ilgilendirir. Sert ve baskıcı olmanın derken boş vermiş ve istenmeyen davranışlara karşı duyarsız kalan bir anlayıştan da söz edilemez. Olumlu ve ılımlı ancak

kuralları ve sınırları net olan, kurumdaki tüm çalışanlar tarafından uygulanması tutarlılık gösteren, öğretmenden öğretmene veya öğrenciden öğrenciye değişkenlik göstermeyen, güven duygusu veren bir disiplin anlayışı olmalıdır (Erden, 2005).

Etkililiği yüksek, nitelikli oluşturulan eğitim ortamında, öğrencilere önem verilir. Önem verilen öğrenciler kendisini değerli hisseder. Öğrencilere öğretmenler tarafından zaman ayrılması ve öğrencilerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi, istenmeyen davranışlar ile mücadele etmede önemlidir. Öğrencileri bir bütün olarak düşünmek gerekir. Yaş seviyelerine, gelişim düzeylerine göre ihtiyaçlarının değişkenlik gösterdiği unutulmamalıdır. Akademik süreçler ile bağlantı kurulabilecek, öğrenme ve algılama şekillerini doğrudan etkileyen bilişsel ihtiyaçları, benlik algıları, akran, öğretmen, okul gibi unsurlara karşı geliştirilen tutum gibi faktörlerin yer aldığı duyuşsal özellikler ve gelişim çağlarına göre göstermeleri beklenen psikomotor beceriler takip altında tutulmalıdır. Bu süreçlerde yaşanan aksaklık ve eksiklikler, öğrencileri istenmeyen davranışlara itmektedir (Erdoğan, 2010).

Davranış yönetimi, hem bireylerin kendi davranışlarını kontrol etmesini hem de yetişkinlerin öğrencilerin davranışlarını kontrol etme süreçlerini içerebilir. Kişiler kendi davranışlarından sorumludurlar. İstenmeyen davranış sergileyen öğrencilerin bir çoğu bunu dikkat çekmek, kabul görmek veya buna benzer sebeplerle bilinçli olarak yapmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin bu davranışlardan vazgeçmeleri, yine kendi iradeleri ile mümkün olabilecektir. Öğrenciler kendi davranışlarını yönetebildiği zaman, sergilenen olumsuz davranışlar da azalmaktadır.

Eğitimciler tarafından oluşturulan olumlu ortamın, öğrencilerin davranışlarını kontrol etmelerine yardımcı olması beklenir. Öğretmen ders sürecini bölecek, kesintiye uğratacak, bu sürecin etkililiğini bozacak tüm davranışların önüne geçmelidir. Çünkü öğretmenin sınıf içindeki ilk görevi etkili bir eğitim öğretim sürecini yönetmektir. Bu noktada, öğrencilerin üzerine düşen görevler konusunda farkındalık oluşturulmalıdır. Sağlıklı iletişim kurmak, olumlu sınıf ortamı için olmazsa olmaz bir eylemdir. Hem öğrencilerin birbirleri ile iletişimi hem de öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim sağlıklı olmalıdır. Bu süreci etkili bir şekilde yönetecek ise öğretmendir. Öğretmenin bu süreci yönetip yönlendirebilecek yeterliliğinin olması gerekir (Erden, 2005).

Davranışları yönetme ile ilgili eğitimcilerin odaklandığı yer öncelikle istenmeyen davranışlardır. Eğitimcilerin istenmeyen davranışların belirlenmesi, nelerin istenmeyen davranış olarak nitelendirilebileceği konusunda farklı görüşleri vardır. İstenmeyen davranış

sergileyen öğrenciler okul ve sınıf kurallarına aykırı davranırlar. Kurallara ve otorite kaynaklarına uyum sağlamakta güçlük çekerler. Kendilerini ispat etmeye çalıştıkları için kurallara aykırı davranma eğilimi gösterirler. Sınıf içinde ders işlenmesi sürecinin niteliğini bozarlar. Dersler ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmezler, akademik kaygıları ve gelecek ile ilgili hedefleri yoktur. Ders ile ilgili verile sorumlulukları yerine getirmezler, akademik başarıları düşüktür, ders ve okul ortamından hoşlanmazlar, ders esnasında sürekli başka şeylerle ilgilenirler, dikkat dağıtırlar, dersin işlenmesine engel olurlar, iletişimde başarılı değillerdir. Kaba söz ve hareketlerde bulunurlar, kavga ve şiddete meyillidirler. Sorunları kaba kuvvet uygulayarak çözme yoluna giderler ve gerektiğinde akran zorbalığı uygularlar. Duygu durumları bozuktur ve duyguları ile davranışlarını kontrol etmekte zorlanırlar (Erdoğan, 2010).

İstenmeyen öğrenci davranışları okul ve sınıf düzenini bozmaktadır. Düzeni bozulan sınıf ve okul ortamında ise eğitim öğretimin amaçlarına ulaşmak mümkün değildir. Uygun bir disiplin anlayışı geliştirilerek bu davranışların önüne geçmek gerekir. Çok yönlü olarak başarı elde etmek isteyen okullar, disiplin sistemini iyi kurgulamış okullardır. Burada bahsi geçen disiplinin ilk amacı, olumsuz öğrenci davranışlarının önüne geçmek, uygun bir eğitim öğretim ortamı oluşturmak, öğretmenlerin zaman ve süreç yönetimine katkı sağlamaktır. İstenmeyen öğrenci davranışları öğretmenlerin sınıf yönetimlerini olumsuz etkilemektedir. Diğer öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonlarını düşürmektedir. Böylece sağlıklı bir eğitim öğretim süreci sürdürmek zorlaşmaktadır. Öğretmenler enerjilerini gereksiz harcamaya başlarlar ve bu da eğitimin kalitesini doğrudan etkiler (Yiğit, 2008).

Kurallar ve disiplin unsurları sadece sınıf içi için geçerli değildir. Kurallar ve disiplin okulun her alanında her zaman geçerli olmalıdır. Ancak bu şekilde bir tutarlılık sağlanır. Bazı sınıflarda geçerli olup bazı sınıflarda geçerli olmaması ya da sınıflarda geçerli olup ortak alanlarda geçerli olmaması, kargaşa yaratır. Okulun tümünde disiplini sağlayabilmek, ciddi bir çalışma ve güçlü bir okul kültürü gerektirir. Okullarda yaşanan davranış sorunları ile disiplin anlayışının ilişkili olduğu düşünülmektedir. Okullarda sıklıkla rastlanan disiplin ile ilgili yaşanan sorunlar şu şekilde düşünülebilir:

- Okul için oluşturulmuş kuralların net olmaması
- Kuralların kişiden kişiye göre değişmesi
- Kuralların oluşturulma gerekçelerinden öğrencilerin haberdar edilmemesi

- Öğretmenlerle, yöneticiler arasında uygulamada farklılıklar çıkması, öğrencilerin tutarsız davranışlarla karşılaşması
- Eğitim paydaşları arasındaki iş birliğinin yeterli düzeyde olmaması
- Yöneticilerin aktif rol üstlenmemesi
- Ceza odaklı, baskıcı bir sistemin benimsenmesi
- İstenmeyen davranış gösteren öğrencilerin görmezden gelinmesi
- Okulların ve sınıfların çok kalabalık olması

Yukarıda bahsedilen faktörler, okul ve sınıf ortamını bozmaktadır. Bunlara bağlı olarak birçok olumsuzluk yaşanmaktadır. Yaşanan olumsuzlukların azaltılması noktasında öğretmen ve yöneticilere görevler düşmektedir. Disiplin anlayışı ve sistemindeki sorunlar, yeni sorunları beraberinde getirirken, iyi kurgulanmış, yapılandırılmış, tutarlı bir sistem de birçok sorunu çözebilmektedir (Aksoy, 2002).

İnsanlar sosyal yapıda varlık olarak tanımlanırlar ve bir topluluk içinde yaşarlar. İnsanlar toplumsal bir varlık olmalarından dolayı birçok araştırmancının da konusu olmuştur. İnsanlar bir birey olarak var olsa da, kendi istekleri ve beklentilerine göre hayatlarına devam etse de, içinde yaşadıkları toplumun kurallarına uymak zorundadırlar. Çünkü kurallar, toplumsal düzeni ve adaleti, yaşayış kolaylığı ve sistemin korunmasını sağlar. Bireylerin kurallara uymaması, düzeni bozar ve karmaşa yaratır. Bu durum toplumdan okullara indirgenecek olursa, okulun da devamlılığı, düzeni için kurallar gereklidir. İstenmeyen öğrenci davranışları kurallara aykırı davranmak olduğunda, okulun düzeni ve işleyişi bozulur. Okul ortamında karmaşa görülmeye başlanır. Okul içindeki tüm bireyler bu olumsuzluktan etkilenir (Güler, 2004).

Okul olarak düşünüldüğünde iyi yetişmiş öğretmen ve yöneticiler, istenmeyen öğrenci davranışlarının düzeni bozmasına izin vermez. Soğukkanlı bir şekilde müdahalede bulunur ve farklı çözüm yollarını işbirliği içinde dener. İstenmeyen davranışlar sergileyen öğrencilerin, okulun mevcut sistemini ve diğer öğrencilerin eğitim öğretim sürecini bozmasına izin vermez. Öğretmenin buradaki sorumluluğu ikiye katlanmaktadır. Öğretmenler eğitim öğretim sürecini başarılı bir şekilde devam ettirmeye çalışmakta, ders kazanımlarını planlanan süre içinde vermekte, sağlıklı bir ders ortamı oluşturmakta hem de istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmektedir (Hewett, 2004).

Eğitim bir süreçtir. Burada esas olan sonuçlardan çok süreçtir. Dolayısıyla süreç yönetimi önem arz etmektedir. Eğitimin hedeflerine bakıldığında elde etmek istediğimiz

sonuçlar var gibi görölse de ne elde etmek istediğimiz kadar, bunu nasıl elde etmek istediğimiz, hangi yöntem ve teknikleri kullandığımız, öğrencileri sürece nasıl dahil ettiğimiz de önemlidir. Aynı bakış açısı istenmeyen öğrenci davranışları için de geçerlidir. Amacımız istenmeyen davranışları önlemek olsa da, süreçte bunu nasıl yaptığımız, hangi çözüm yollarına başvurduğumuz, süreçte öğrencilerin yaşadıkları ve hissettikleri son derece önemlidir. Eğitimde süreç yönetimi iyi olursa, başarı kaçınılmazdır. Başarıya engel olan nedenlere bakıldığında, fırsat eşitliğinin sağlanmaması denilebilir. Öğrencilere eşit şartlar sağlanamamaktadır. Ancak yarış haline dönüştürülen eğitim sistemi herkesten eşit performans beklemektedir. Öğrencilere eşit imkânlar sunulmaya çalışılsa bile öğrencilerin sosyal çevrelerinden getirdiği yaşantılar eşit değildir. Eğitim sistemi içinde öğrenciler arasındaki eşitsizlikler en aza indirilmelidir. Bunu yapmak ciddi bir planlama gerektirir. Bu planlama ile birlikte, fırsat eşitsizliğinin yarattığı dengesizlik ortadan kaldırılabilir. Eğitim sisteminde sonuç olarak başarı isteniyorsa, süreçte öğrencilerin arasındaki eşitsizliklere çözüm bulunmalı, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına önem verilmelidir. Öğrenciler bir bütün olarak düşünölmeli ve gelişimleri her yönden sağlanmalıdır (Güler, 2004).

Yönetim anlayışında ve sınıf yönetiminde teorik bilgiler ile uygulama arasında ilişki kurulması gerekmektedir. Teorikte doğrulanan bilgiler, uygulamaya yansıtılmalıdır. Uygulamada kullanılmayan teorik bilgilerin hiçbir önemi bulunmamaktadır. Teorik alandaki doğrular ile uygulamayı buluşturmak gerekmektedir. Bu şekilde olursa eğitimde başarı sağlanır. Uygulama ve teori birbirinden beslenen alanlardır. Teorideki doğrular, uygulamaya ışık tutar, uygulamadaki aksaklıklar teorik alanda araştırmacılara araştırma konusu, gözlem yapılacak alan avantajı sağlar (Toprakçı, 2008).

Öğrenci başarısının bağlı olduğı etmenlerin başında elbette öğretmenler gelmektedir. Öğretmenlerin mesleki yetkinlikleri eğitim öğretim süreçlerini etkiler. Kabiliyeti yüksek, mesleki gelişimine önem veren, sınıfının lideri konumunda, çağın gerektirdiğı mesleki bilgi ve beceriler ile sarmalanmış öğretmenler, sınıfı ve eğitim sürecini iyi bir şekilde yönetmektedirler. Öğretmen aynı zamanda okuldaki yönetim faaliyetlerinin de içinde bulunmaktadır. Çünkü okul yöneticileri ile birlikte tutarlı bir eğitim anlayışı geliştirmelidirler. Okul içinde karar alma süreçlerinin çoğunda aktif olmaktadır. Okul içinde oluşturulan sağlıklı eğitim ortamında öğretmenin katkısı bulunmaktadır. Aslında öğretmenler sınıflarında lider roldedir. Okul ve sınıf içinde oluşturulacak olumlu atmosfer, okulun tüm çalışanlarını ve öğrencilerini etkilemektedir. Burada temel mesele insan ilişkileridir. İnsan ilişkilerinde sağlıklı

iletişim yöntemlerinin kullanılabilmesi, karşılıklı anlayış ve hoşgörü zemininin oluşturulması, hem sınıf içinde olumlu bir ortam için gereklidir hem de okul kültürüne olumlu katkı sağlar. Böylece okul ve sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışları önlenmiş olur. Olumlu okul iklimi, tutarlı yönetim anlayışı, öğrencileri olumlu etkileyerek istenmeyen davranışlardan uzaklaştırır (İlgar, 2005).

Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının arka planında, öğrencilerin geçmiş yaşantıları vardır. Geçmiş deneyimleri, travmatik etkileri, psikolojik neden görülmeyen ve fark edilmesi zor olan nedenlerdir. Bu noktada bu nedenlerin tespit edilmesi ekip çalışması ve paydaş iş birliği gerektirir. Öğrencinin aile ortamından da getirdiği birçok sorun vardır. Özellikle parçalanmış aileler, istenmeyen öğrenci davranışlarına zemin oluşturmaktadır. Öğrencilerin duygusal boşlukları ve eksiklikleri, onları yanlış ve istenmeyen davranışlara itmektedir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile ilgili farkındalıkları yüksek olmalı, bu davranışların sebeplerini zamanında doğru bir şekilde tespit etmeli, tüm mesleki yeterliliklerini bu konuda işin içine koşmalı, bu konuda daha iyi olmak için mesleki gelişimini sağlamalıdır. Ayrıca politika yapıcılar, eğitim ile ilgili karar vericiler, en üst yönetim kademesinden en alta kadar rol üstlenerek istenmeyen davranışlar ile ilgili çözüm üretilmelidir (Turan, 2008).

İstenmeyen öğrenci davranışlarının sonuçlarına bakıldığında,

- Sınıf düzeninin bozulması
- Öğretmenlerin zaman ve enerji kaybı
- Eğitim sürecinin aksaması
- Diğer öğrencilere olumsuz örnek oluşturma
- Ders işlenişinin bozulması
- Öğretmen ve öğrencilerin motivasyonlarının düşmesi

İstenmeyen öğrenci davranışlarını ortadan kaldırmak için, planlama yapılması, uygun stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir (İnci ve Çubukçu, 2020).

İstenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek isteyen öğretmenler:

- Sınıf içi süreçleri iyi yönetmelidir
- Öğrenciler üzerinde baskı unsuru oluşturulmamalı
- Mesleki bilgi ve tecrübeleri sınıfa aktarmalıdır
- Eğitimin politik ve hukuki boyutlarını takip etmeli
- İçinde yaşadığı toplumun dokusunu tanımalı sınıf ortamına yansıtmalı
- Eğitim ile ilgili temel kuram ve uygulamalardan haberdar olmalı

- Sınıfta yenilikçi eğitim öğretim yöntemleri kullanmalı (Turan, 2008).

Sınıf yönetiminin yetersiz olması öğrenciler üzerinde hâkimiyeti zorlaştırmaktadır ve eğitim öğretim sürecinde etkili öğrenmeye ket vurmaktadır. Okulun, öğrenciler ve eğitim öğretim süreçleri ile ilgili belli başlı amaçları bulunmaktadır. Sınıf yönetiminin etkisiz olması, okulun amaçlarına ulaşmasına engel olmaktadır. Sınıf içinde yaşanan problemler, okulun genelini etkileyebilmektedir. Bu sebeple sınıf yönetimi ile ilgili yaşanan sıkıntılar özelde değil, okulun genelinde etkisini göstermektedir (Erden, 2005).

Eğitim öğretim sürecinin etkililiği:

- Ders sürecinin önceden planlanması
- Etkinlikleri etkili bir şekilde sürdürme
- Etkinliklerin nasıl sonuçlandırılıp değerlendirileceğinin belirlenmesi
- Kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirme
- Öğrencilerde davranış ve yaşantı değişikliği meydana getirme

Öğretmenler eğitim öğretim sürecini etkili hale getirerek, istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilir. Etkili bir öğrenme sürecinin içinde öğrencilerin özellikle ders ile ilgili istenmeyen davranış sergilemeleri güçleşir. Çünkü öğrencilerin derse ilgisi artar. Merak uyandırmadan ve öğrencinin ilgisini çekmeden dersi etkili bir şekilde sürdürmek çok zor olmaktadır. Öğrenciler neyi, neden hangi amaçlar ile öğreneceği konusunda güdülenmelidir. Derse dikkat çekme ve güdüleme etkinlikleri, süreç kadar önem arz etmektedir. Aynı zamanda dersler konusunda öğrencilerin kendilerine güvenlerinin gelmesi için aktif katılımları sağlanmalıdır. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve beklentileri ile eğitim öğretim faaliyetleri ilişkilendirilmelidir (Ercan, 1999).

Bir sınıftaki öğrenciler birbirinden farklı özellik göstermektedir. Öğrencilerin her birinin kişilik özellikleri, ön yaşantıları, sosyal çevresi, ailevi yaşantıları birbirinden farklı özelliktedir. Cinsiyet, yaş grubu gibi faktörler de işin içinde düşünüldüğünde, bireysel farklılıklar tamamen fark edilir hale gelmektedir. Her öğrenci kendine has özellikleri ile okul ortamına gelir. Her öğrencinin ilgi ve beklentileri birbirlerine göre değişir. Öğrencilerin özellikleri ve ihtiyaçları böylesine farklılık gösterirken tek tip eğitim uygulamak yanlış olur. Öğretmenler, eğitim öğretim sürecini öğrencilerin beklentilerine göre bireyselleştirmelidir. İhtiyaçları karşılanan ve beklentileri dikkate alınan öğrencilerin okula karşı tutumları olumlu olmaktadır (Öztürk, 2002).

Öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışlar, öğretmenleri olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin motivasyonu düşmekte ve zaman zaman onların kendilerini çaresiz hissetmesine neden olmaktadır. Çünkü bazı öğrenci davranışları, son derece aykırı ve düzen bozucudur. İstenmeyen öğrenci davranışları, öğretmenlere saygısızlık boyutuna gelmektedir ve öğretmenin itibarını etkilemektedir (Erden, 2008).

İstenmeyen davranışlar her durumda ilk olarak, eğitim öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenler eğitim öğretim sürecini planlamak ve etkili bir şekilde sürdürmek için zaman ve emek vermektedir. İstenmeyen davranışlar, öğretmenlerin emeğinin ve zamanının boşa gitmesine neden olmaktadır. Bu sebeple, istenmeyen öğrenci davranışlarının tanımlarına bakılınca, eğitim öğretim sürecini olumsuz etkileyen davranışlar bütünü, eğitim öğretimin işleyişini zorlaştıran davranışlar olarak nitelendirilmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları sadece ders sürecini olumsuz etkilemez. Öğretmen ve diğer öğrencileri de olumsuz etkiler. Ayrıca istenmeyen davranışları sergileyen öğrencilere bakıldığında, altında psikolojik nedenlerin olduğu görülür. Öğrencilerin psikolojik sorunları, istenmeyen davranış olarak geri döner. Bu davranışlar, okul ve sınıf içinde huzursuzluk yaratır, olumlu öğrenme ortamını bozar (Başar, 1999).

İyi bir şekilde planlanmış, uygun materyaller ile donatılmış, amaçları belirlenmiş, farklı yöntem teknikler ile desteklenmiş eğitim öğretim süreçlerinin önündeki en büyük tehditlerin biri istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Öğretmenlerin başlıca görevi, olumsuzluk yaratan ve istenmeyen davranışlar yaratan davranışların azaltılması, önlenmesidir. İstenmeyen öğrenci davranışları, hem öğretmenlerin hem ailelerin çözüm bulmak için çalıştığı bir konudur. İstenmeyen davranışlar her eğitim kademesinde görülmektedir. Değişen tek şey istenmeyen davranışların nedenleri ve çözüm yollarıdır. Hemen hemen her okulda, ortalama tüm sınıflarda istenmeyen davranış sergileyen öğrenci bulunmaktadır. (Mursal, 2005).

1.2. Araştırmanın Önemi

İstenmeyen öğrenci davranışlarının birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenleri genel anlamda okul içi nedenler, okul dışı nedenler ve öğrencinin kendisinden kaynaklı nedenler olarak sınıflandırılabilir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının sebeplerini doğru tespit etmek gereklidir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının sebeplerini doğru tespit etmek, hem öğrencileri daha iyi anlamayı hem de bu davranışları engellemeyi sağlar. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu ile ilgili bilgi sahibi olması da son derece önemlidir. Bazı öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışı olarak nitelendirdiği

davranışların süreklilik arz etmediği ya da sınıf düzenini bozmadığı görülürken, bazı öğretmenlerin de sorun olarak düşünmediği öğrenci davranışlarının birçok olumsuz sonucunun yaşandığı bilinmektedir. Bu sebeple öncelikle istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu, bu davranışların ortaya çıkış nedenleri doğru tespit edilmelidir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının birçok nedeni olduğu gibi birçok sonucu da vardır. Zaten yaşanan olumsuz nedenlere bakılarak bu davranışlara müdahale etme gerekliliği doğmaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının hem öğretimsel hem de yönetsel boyutta sonuçlarını görmek mümkündür. Okuldaki öğretmenler, yöneticiler, diğer öğrenciler, okulun çalışanları ve veliler istenmeyen öğrenci davranışlarından etkilenebilmektedir. Ders işleme süreci aksamakta, diğer öğrenciler için olumsuz örnek teşkil etmekte, okul kuralları göz ardı edilmekte, okul kültürünün getirdiği huzurlu ortam ve düzen bozulmaktadır.

İstenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili, öncelikle sorunun fark edilmesi ve tanımlanması gerekmektedir. Sonrasında bu davranışların ortaya çıkma nedenleri tespit edilmelidir. Nedenlerin ortaya çıkarılması ve istenmeyen öğrenci davranışlarının ortadan kaldırılmasına yönelik ayrı ayrı stratejiler geliştirilmelidir. Bununla ilgili süreçlerde okul yönetimi ve rehberlik servisinin yanı sıra öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Çünkü öğrenciler davranışlarına bire bir maruz kalma, öğrencilerin davranışlarını fark etme, öğrencilerin davranışları ile baş etme konusunda öncelikle öğretmenler süreç içinde bulunmaktadır. Öğretmenlerin erken tespitleri, istenmeyen öğrenci davranışlarına olan farkındalık ve doğru tutum sergilenmesi, bu davranışların ortadan kaldırılmasında etkili olabilmektedir.

Bu araştırma, istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi çerçevesinde oluşturulmuştur ve öğretmen görüşlerinin ve istenmeyen öğrenci davranışlarının tespiti ve ortadan kaldırılmasında etkin olacağı düşünüldüğünden önem taşımaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Okullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının birçok sebebi vardır. Bu sebeplere bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz sonuçlar ise hem öğrencilerin kendisini hem de çevresini etkilemektedir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi, ortaya çıkan olumsuzlukların azaltılması için bu davranışların sebebinin erken tespit edilmesi ve öğretmenlerin bu konudaki farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Bu araştırmada okullarda istenmeyen

öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Problem Cümlesi

İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

1.5. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibidir:

1. İstenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. İstenmeyen öğrenci davranışları cinsiyete göre değişkenlik gösterir mi?
3. İstenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri nelerdir?
4. İstenmeyen öğrenci davranışları nasıl önlenebilir?
5. İstenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesinde; mesleki kıdem, eğitim durumu ve eğitimcilerin cinsiyeti değişkenlik oluşturur mu?

2. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi yer almaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Araştırma modeli belirlenirken öncelikle araştırmacının amacına bakılır. Araştırmacının ve dolayısıyla araştırmanın amacı, araştırma modelinin belirlenmesinde önemli rol oynar. Bu araştırmada araştırmacı, istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların nedenleri ile ilgili öğretmen görüşlerini almak istemiştir. Görüşlerinin alacağı öğretmenler belli bir ölçüte göre seçilmemiştir. Araştırmacı, araştırma sonuçlarının genellemesi gibi bir amaç belirlememiştir.

İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırma, durum çalışması deseni kullanılan nitel bir çalışmadır. Durum çalışması; nitel araştırmada sıklıkla kullanılan, belirli durumlar ile ilgili sonuçlar ortaya konulabilecek bir araştırma desendir. Durum ile ilgili etmenler bütüncül olarak ele alınır ve araştırmaya dâhil edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ordu ili Altınordu ilçe merkezinde bulunan bir meslek lisesinde görev yapan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin 13'ü kadın, 7'si erkektir. 16 öğretmen lisans, 4 öğretmen yüksek lisans

mezunudur. 12 öğretmen 21 yıl ve üzeri, 4 öğretmen 16-20 yıl arası, 1 öğretmen 11-15 yıl arası ve 3 öğretmen 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahiptir.

Görüşme yapılacak öğretmenler belirlenmeden önce, hangi okul türü ve kademedede görev yapan öğretmenler olması gerektiği araştırılmıştır. Ön görüşmeler, uzman görüşü ve alan taraması sonucunda lise kademesinde daha çok istenmeyen öğrenci davranışı olduğu sonucuna varılmıştır. Lise kademesinde okul türleri incelendiğinde ise, meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin, istenmeyen davranışlar gösterme sıklığının daha fazla olduğu görülmüştür. Buradan hareketle, lise kademesinde meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin araştırmada çalışma grubunda olmasına karar verilmiştir. İlçenin en merkezi ve büyük meslek lisesinde görev yapan öğretmenler içinden rastgele bir şekilde, amaca ya da ölçüte dayandırılmadan seçilmiştir. Öğretmenler araştırmada gönüllü olarak yer almışlardır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, “Okullarda İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu; giriş, demografik bilgiler ve görüşme soruları olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Görüşme, sözlü olarak verilerin toplanma sürecidir. Araştırma verisi toplamak amacı en yaygın görüşme amaçlarından biridir. Görüşme esnasında hem yüzeysel hem de derinlemesine veriler elde edilebilmektedir. Veri toplama için geniş bir uygulama sağlar ancak zaman, imkânlar, görüşmeci yetkinliği ve görüşülen nesnelliği bakımından güçlükleri ve sınırlılıkları vardır (Karasar, 2000).

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma grubu oluşturulduktan sonra her bir katılımcı ile ayrı ayrı ön görüşme yapılmıştır ve araştırma ile ilgili bilgi verilmiştir. Ön bilgi sahibi olan öğretmenler ile görüşme sürecine başlanmıştır. Tüm görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere sorular birer birer araştırmacı tarafından yöneltilmiştir. Soruların cevapları alınırken, süre kısıtlamasına gidilmemiştir. Katılımcı öğretmenler rahat, samimi bir ortamda görüşlerini bildirmiştir. Katılımcıların görüşleri, araştırmacı tarafından eş zamanlı olarak not edilmiştir. Ancak bu anlık notların görüşme akıcılığını bozmasına izin verilmemiştir. Ayrıca katılımcıların onayı ile görüşme süreci ses kaydına alınmıştır. Ses kaydı daha sonradan ayrıntılı ve tekrarlı dinlenerek araştırmacının unuttuğu yerler eklenmiştir. Verilerin kayıt

altına alınması esnasında, araştırmacıdan kaynaklı sınırlılıklar en aza indirilmeye çalışılmıştır.

2.5. Veri Analizi

Görüşme yapılarak verilerin kayıt altına alınması ve toplanması sürecinden sonra veriler analiz edilmeye başlanmıştır. Veriler betimlenerek analiz edilmiştir ve bazı nitel veriler sayısallaştırılmıştır. Bunun amacı durum çalışmasının küçük ölçekli bir çalışma olması ve araştırma sonuçlarının sonradan yapılabilecek geniş çapta bir anket çalışması için sınanabilir özellik sunmaktır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar çözümlenirken içerik analizi yapılmıştır. Böylece alınan cevaplar belirli kavramlar çerçevesinde bir araya getirilerek daha anlamlı hale dönüştürülmüştür.

Araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formunun verileri analiz edilirken öğretmenlerin demografik bilgileri, görüşme yapılan öğretmenler için tek tek ele alınmıştır. Ancak istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili sorulara verilen cevaplar analiz edilirken, öncelikle soru soru analiz yapılmıştır. Yani tüm öğretmenlerin öncelikle birinci soruya verdikleri yanıtlar incelenmiş ve bunu sırasıyla ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci soruların cevabı incelenmiştir. Soru odaklı veri analizinden sonra verilen cevaplar, görüşme yapan öğretmenin odağında tekrar incelenmiştir. Görüşme yapılan öğretmen odağında incelenen cevaplarda ise öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre cevaplardaki değişkenlik durumu tespit edilmiştir.

Veriler analiz edilirken raporlama sırasında alt problemlerde yer aldığı gibi; “İstenmeyen Öğrenci Davranışları Nelerdir? İstenmeyen Öğrenci Davranışları Cinsiyete Göre Değişkenlik Gösterir mi?, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri Nelerdir?, İstenmeyen Öğrenci Davranışları Nasıl Önlenebilir?, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Belirlenmesinde; Mesleki Kıdem, Eğitim Durumu ve Eğitimcilerin Cinsiyeti Değişkenlik Oluşturur mu?” başlıkları ile ilişkilendirilmiştir. Kayıt altına alınan tüm veriler bu alt problemler çerçevesinde yorumlanmıştır.

İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenleri ile ilgili verilen cevaplar, benzeşik yönleri bakımından gruplandırılmıştır. Verilen cevaplardan yola çıkılarak temalar oluşturulmuştur. Bu temalar içinde yer alan kodlar (verilen alt cevaplar) frekans olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda içerik analizi tercih edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, görüşme formundan elde edilen veriler analiz edilmiştir.

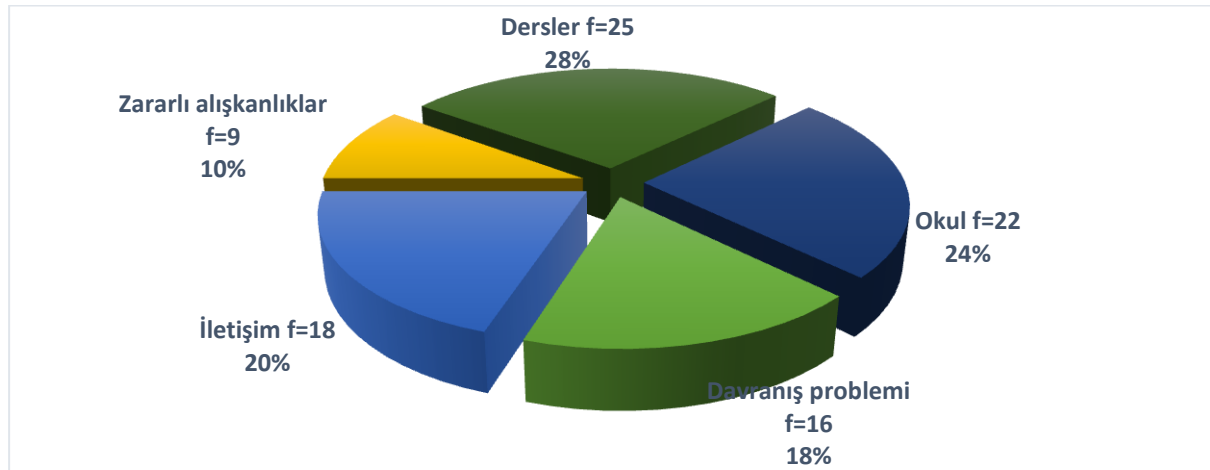
3.1. İstenmeyen Öğrenci Davranışları Nelerdir?

İstenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu ile ilgili, hiçbir yönlendirme yapılmadan öğretmenlerin ilk verdiği cevaplar 5 tema altında toplanmıştır.

Tablo1: İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Davranış Problemi	İletişim	Zararlı Alışkanlıklar	Dersler	Okul
Öfke kontrolü	Argo konuşmak	Sigara kullanımı	Hazırlıksız gelme	Kılık kıyafet
Saygısızlık	Küfürü konuşmak		Telefonla oynama	kurallarına
Tahammülsüzlük	İletişim sorunları		Derse ilgisizlik	uymamak
Olumsuz Tepkiler	Kavga etmek		Derste konuşmak	Sınıfı ve okulu
Şiddet			Derste sakız çiğnemek	kirletmek
Sınırlarını bilmemek			Derste uyumak	Koridorda bağırarak
Sorumsuzluk			Not tutmama	Okul
			Kopya çekmek	malzemelerine
			Ödev yapmamak	zarar vermek
			Ders araç gereçlerini getirmemek	Okul kurallarına
			Derste başka şeylerle ilgilenmek	uymamak
			Ders işleyişini bozmak	Okuldan kaçmak
			Derse geç gelmek	
			Devamsızlık	

Grafik1: İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Öğretmenlerin verildiği cevaplara bakıldığında, cevaplar genel olarak, ders işleyişi / ders süreci, okul kuralları, davranış bozuklukları, iletişim sorunları ve zararlı alışkanlıklar ile ilgili temalar oluşturulmuştur. Dersler ile ilgili 25, okul kuralları ile ilgili 22, iletişim ile ilgili 18 davranış problemleri ile ilgili 16 ve zararlı alışkanlıklar ile ilgili 9 tekrarlayan cevap vardır.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının çoğunluğunu dersler ve ders süreci ile ilgili sorunlar oluşturmaktadır. Özellikle, dersi dinlememe, derste başka şeylerle ilgilenme ve derste telefon ile oynama ilgili istenmeyen öğrenci davranışlarının daha fazla sonucuna ulaşılmıştır. Bunlar dışında; ödev yapmama, derse hazırlıksız gelme, ders işleyişini bozma gibi cevaplar alınmıştır.

Okul kurallarına uyum ile ilgili görülen istenmeyen öğrenci davranışları öğretmenlerin görüş bildirdiği diğer bir temadır. Özellikle kılık kıyafet konusunda öğrencilerin aykırı davrandığı belirtilmiştir. Okulun kirletilmesi, araç gereçlerine zarar verilmesi de okul kuralları ve işleyişi ile ilgili görülen istenmeyen öğrenci davranışlarıdır.

Öğrencileri argo ve küfürle konuşmaları, kavgacı bir tutum sergilemeleri ise iletişim ile ilgili görülen istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Bunların yanında, öğrencilerde öfke kontrolü gibi davranışsal ve zararlı alışkanlıkların olması gibi istenmeyen davranışların bulunduğu ifade edilmiştir.

Daha sonrasında araştırmacının sınırlandığı başlıklar ile ilgili görüşler alınmıştır. İstenmeyen öğrenci davranışları; öğrencilerin derslere bakış açısı ile ilgili olumsuzluklar, öz benliklerine karşı sergilenen olumsuz davranışlar, okul kuralları ile ilgili sergiledikleri olumsuz davranışlar, akranlarına karşı sergiledikleri olumsuz davranışlar ve çevreye yönelik sergilenen olumsuz davranışlar olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo2: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Sınıflandırılması

İstenmeyen Öğrenci Davranışı Türü	İstenmeyen Öğrenci Davranışları
Öğrencilerin derslere bakış açıları ile ilgili sergiledikleri olumsuz davranışlar	Derse karşı ilgisizlik
	Derse hazırlıksız gelme
	Ders materyallerini getirmeme
	Derslerin gereksiz olduğunu düşünme
	Gelecek kaygısı hissetmeme
	Motivasyon düşüklüğü
	Ders saatlerinin fazlalığı
	Akademik başarının düşük olması
Öğrencilerin öz benliklerine karşı sergiledikleri olumsuz davranışlar	Motivasyon eksikliği
	Sevgi-saygı eksikliği
	Kendine güven eksikliği
	Amaçsızlık
	Üşengeçlik
	Öfke kontrolü yapamama
	Yalan söyleme
	Sanal dünyada yaşama
	Sorumsuzluk

Öğrencilerinizin sizlere karşı sergiledikleri olumsuz davranışlar	Ani çıkışlar Hatasının kabul etmeme/özür dilememe Geri cevap verme Saygı göstermeme Söz almadan konuşma Kaba üslup Sosyal medya üzerinden hakaret
Öğrencilerinizin okul kuralları ile ilgili sergiledikleri olumsuz davranışlar	Kılık kıyafet ile ilgili kurallara uymamak Okul araç gereçlerine zarar vermek Okula geç gelmek Okul içinde sigara içmek Devamsızlık Okuldan kaçma Kavga etmek
Öğrencilerinizin akranlarına karşı sergiledikleri olumsuz davranışlar	Şiddet Sözel baskı Argo konuşmak / küfürlü konuşmak Aşağılama / Lakap takma Saygısızlık Hakaret etme Akran zorbalığı
Öğrencilerinizin bulundukları çevreye yönelik sergiledikleri olumsuz davranışlar	Çevreyi kirletmek Gürültü yapmak Zarar vermek Kurallara uymamak Sokak hayvanlarına zarar vermek

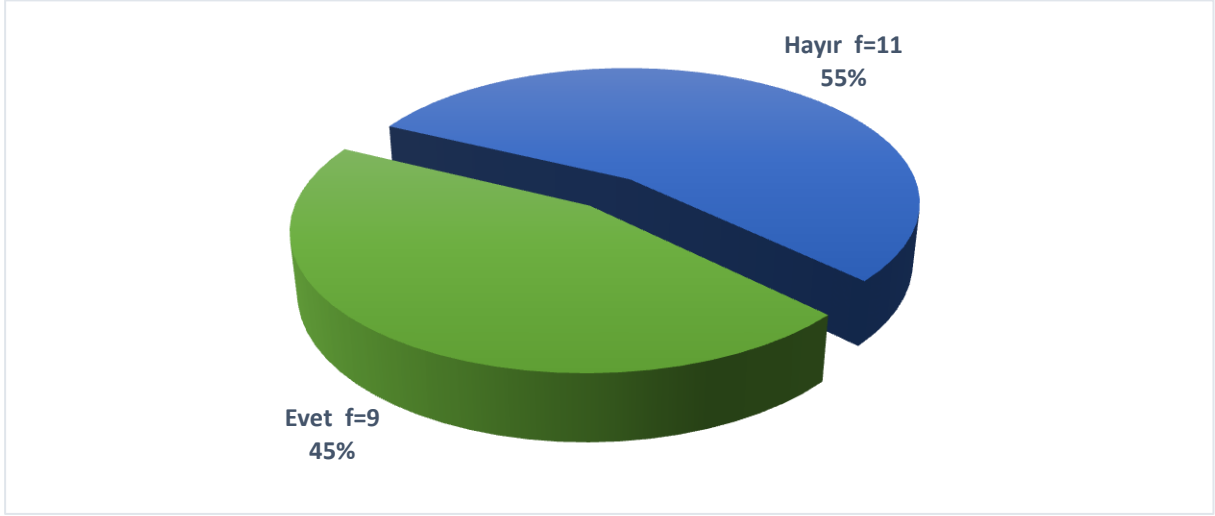
İstenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu, araştırmacı tarafından yapılandırılmış başlıklarla sorulmuş ve katılımcı öğretmenlerin bu sınıflandırmaya uygun cevaplar vermesi beklenmiştir. Alınan cevaplar göstermektedir ki, yine dersler ve ders işleme süreci ile ilgili istenmeyen öğrenci davranışı daha çok dile getirilmiştir. Öz benliklerine karşı sergilenen olumsuz davranışların ise hem akran ilişkileri hem de derslere bakış açılarındaki olumsuzlukta etkili olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak bakıldığında; derslere karşı ilgisiz, ders işleme sürecini aksatan, derslere karşı ilgi ve motivasyonu düşük, amaçsız, öz güveni eksik, akranları ile argo ve küfürlü iletişim kuran, gerektiğinde şiddete başvurmaktan çekinmeyen, öğretmenlere karşı saygı ve mesafe sorunu yaşayan, okul kurallarına ve özellikle kıyafet yönetmeliğine uymayan, çevresine karşı duyarsız ve zarar verici etkilere sahip olan gençlerin varlığından söz edilmiştir.

Araştırmacının yapılandırarak ve sınıflamaya uygun olarak sorduğu soruların cevapları ile, ilk aşamada hiçbir yönlendirici / sınıflandırıcı ifade kullanılmadan sorulara verilen cevaplar birbirleri ile tutarlıdır.

3.2. İstenmeyen Öğrenci Davranışları Cinsiyete Göre Değişkenlik Gösterir mi?

Grafik 2: İstenmeyen öğrenci davranışları cinsiyete göre değişkenlik gösterir mi?

Görüşleri alınan 20 öğretmenden 11'i istenmeyen öğrenci davranışlarında görülme sıklığı olarak cinsiyetin bir değişken olmadığını söylerken, 9 öğretmen istenmeyen öğrenci davranışlarında cinsiyetin değişkenlik oluşturduğunu düşünmektedir. Cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini söyleyen 9 öğretmenin tamamı, erkek öğrencilerde istenmeyen davranışların daha fazla görüldüğünü belirtmişlerdir.

Kız ve erkek öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ise şu şekilde belirtilmiştir:

Tablo3: Cinsiyetlere Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Kız Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar	Erkek Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar
Makyaj yapmak	Sigara içmek
Kılık kıyafet kurallarına uymamak	Argo / küfürlü konuşmak
Argo / küfürlü konuşmak	Şiddet
Sigara içmek	Okul eşyalarına zarar vermek
Kopya çekmek	Derste telefon kullanmak
Derste telefon kullanmak	Kopya çekmek
Derste sakız çiğnemek	Kurallara uymamak
Derste izinsiz konuşmak	Kılık kıyafet kurallarına uymamak
Okuldan kaçmak	Kavga etmek
Takı takmak	Devamsızlık yapmak
Yüksek sesle müzik dinlemek	Yüksek sesle müzik dinlemek
	Zorbalık

Kız ve erkek öğrencilerin istenmeyen davranışlarına bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin neredeyse aynı oranda istenmeyen davranış gösterdiği görülmektedir. Hatta istenmeyen davranış türlerinde de benzerlikler bulunmaktadır. Argo ve küfürlü konuşmak, kılık kıyafet konusunda kurallara uymamak, derste telefon kullanmak, sigara içmek, kopya

çekmek gibi davranışlar hem kız hem de erkek öğrencilerin gösterdiği istenmeyen davranışlar arasındadır. Genel anlamda cevaplara bakıldığında, kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

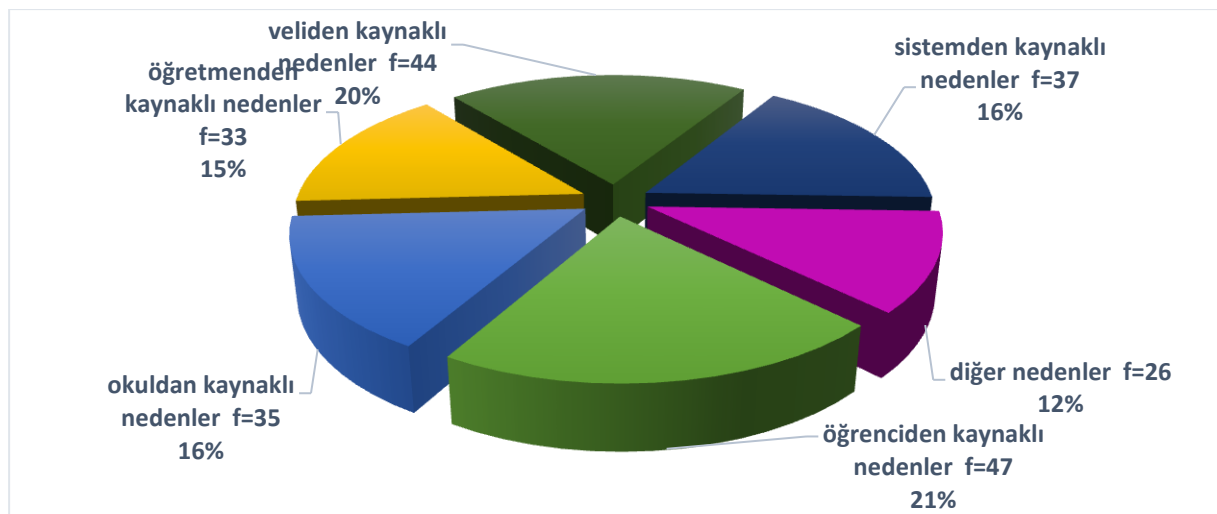
3.3. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri Nelerdir?

Katılımcı öğretmenlere ilk olarak herhangi bir yönlendirme sorusu olmadan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri soruldu. Verilen cevaplar sınıflandırılacak olursa; ailevi nedenler (f=17), ekonomik nedenler (f=6), sosyal çevre (f=4), kişisel/duygusal nedenler (f=4) ve eğitimsizlik, pandemi, teknoloji bağımlılığı, yanlış arkadaş seçimi gibi diğer nedenler (f=6) şeklinde sıralanabilir. Burada özellikle aileden kaynakların anlamlı bir şekilde fazla söylenmiş olması dikkat çekmektedir. Aile içinde ilgisizlik, sevgisizlik, parçalanmış aileler aileden kaynaklı nedenler arasında sıklıkla söylenmiştir.

Daha sonra katılımcı öğretmenlere istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri, araştırmacı tarafından yapılandırılmış bir içerik ve sınıflandırma ile tekrar sorulmuştur. Araştırmacı tarafından yapılan sınıflandırma şu şekildedir:

- Öğrenciden kaynaklı nedenler
- Okuldan kaynaklı nedenler
- Öğretmenden kaynaklı nedenler
- Veliden kaynaklı nedenler
- Sistemden kaynaklı nedenler
- Diğer nedenler

Grafik3: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri

Araştırmacı tarafından yapılan sınıflandırmaya göre verilen cevaplar incelendiğinde, istenmeyen davranış nedeni olarak tüm başlıkların / temaların dengeli bir dağılım gösterdiği

görülmektedir. Ancak öğretmenler, öğrenciden ve veliden kaynaklı nedenleri diğer tüm nedenlerden daha fazla dile getirmişlerdir. Bu sonuçlardan yola çıkarak, öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili sebepleri daha çok okul ve eğitim sistemi dışındaki sebepler olarak görmektedir.

Motivasyon eksikliği, ergenlik, yanlış arkadaş seçimi, kendini ispatlama çabası gibi davranışlar öğrenciden kaynaklı, parçalanmış aileler, ilgisizlik, sevgi eksikliği, eğitimsizlik gibi nedenler aileden kaynaklı nedenler, kesin kurallar ve yaptırımların olmaması, ortak uygulanan bir davranış şeklinin olmaması, okulun sportif ve sosyal faaliyetlere yönlendirmiyor olması, fiziki yetersizlikler, ağır müfredat gibi nedenler okuldan kaynaklı nedenler, iletişim eksikliği, empati kuramama, öfke kontrol sorunu, sınıf içi hakimiyet eksikliği, şikayet edilme endişesi, kuşak farkı gibi nedenler öğretmenden kaynaklı nedenler, müfredat, sınıf geçme yönetmeliği, sınav odaklı sistem, sınıf mevcudu, çok sık değişen sistem gibi nedenler sistemden kaynaklı nedenler arasında söylenmiştir.

3.4. İstenmeyen Öğrenci Davranışları Nasıl Önlenebilir?

Tablo4: İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi
Milli ve manevi değerlerimiz ön plana çıkarılmalı
Moral ve motivasyonu artırıcı faaliyetler yapılmalı
Aileler bilinçlendirilmeli
Okul-aile iş birliği sağlanmalı
Öğrencilerin hedef belirlemesi sağlanmalı
Sınıf geçme yönetmeliği değiştirilmeli
Parçalanmış ailelere psikolojik ve maddi destek sağlanması
Klasik eğitime geri dönülmesi
Zorunlu eğitimin kaldırılması
Teorik eğitimden ziyade faaliyetlere yer verilmesi

Katılımcı öğretmenlere ilk olarak herhangi bir yönlendirme sorusu olmadan istenmeden öğrenci davranışlarının nasıl önlenebileceği sorulmuştur. Verilen cevaplar yukarıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Daha sonra araştırmacı tarafından okul, öğretmen, öğrenci, veli, medya ve sistem tarafından, istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için neler yapabileceği sorulmuştur. Alınan cevaplar şu şekildedir:

- Okul Yönetiminin Yapabilecekleri: Öğretmenlerin desteklenmesi, okulun imkânlarının artırılması, uygulanabilir kurallar konulması, disiplin sağlanması, kurallar uygulanmalı, öğrencilerin sosyal gelişimleri desteklenmeli, düzenli takip

sağlanmalı, rehberlik servisleri aktif hale getirilmeli, okul-veli işbirliğinin sağlanması, veli eğitimleri yapılmalı, okul yönetiminin yetkisinin artırılması

- Öğretmenin Yapabilecekleri: Veli işbirliğinin sağlanması, yeni yöntemlerin denenmesi, öğretmenlerin tutarlı davranışlar sergilemesi, öğrencilere sevgi ve ilgi gösterilmesi, empati kurulması, öğrenciler ile etkin iletişim kurulması
- Öğrencilerin Yapabilecekleri: Teknoloji bağımlılığından kurtulmaları, hayata dair hedeflerin belirlenmesi, kendine güvenin sağlanması, arkadaş seçiminde dikkatli olunması, kişisel gelişimin sağlanması, sorumlulukların bilinmesi, gayretli olunması, öğretmen ve ailenin sözünün dinlenmesi
- Velilerin Yapabilecekleri: Çocuklarının takibinin yapılması, okul ile işbirliğinin sağlanması, çocuklarına zaman ayrılması, çocuklara destek olunması, çocuklara değerli olduklarının hissedilmesi, rol model olunması
- Medyanın Yapabilecekleri: Olumsuz örnek oluşturabilecek yayınların kaldırılması, iyi davranışların sergilenmesi/gösterilmesi, öğretmenlik itibarının artırılmasına yönelik yayınların yapılması
- Sistemin Yapabilecekleri: Kalifiye eleman yetiştirme amacı olması, gerçekçi ve uygulanabilir hedefler konulması, öğrencilerin kişilik gelişimlerinin desteklenmesi, öğrencilerin ilgi alanlarının tespit edilip ona göre eğitim verilmesi, rehabilite merkezleri artırılmalı, sınıf mevcutları ve ders saatlerinin azaltılması, zorunlu eğitimden vazgeçilmesi, sistemin sık sık değişmemesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cevapları incelenecek olursa; okul ve sistemsel olarak daha fazla sorumluluktan bahsedildiği, bunun yanı sıra velilere düşen sorumluluklar da öğretmenler tarafından önemsendiği açıkça görülmektedir.

3.5. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Belirlenmesinde; Mesleki Kıdem, Eğitim Durumu ve Eğitimcilerin Cinsiyeti Değişkenlik Oluşturur mu?

İstenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesinde mesleki kıdem ile ilgili öğretmen cevaplarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenler; iletişim sorunlarını, okul kurallarına aykırı davranışları ve sigara kullanımını daha fazla dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin lisans ya da yüksek lisans mezunu olmaları, istenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesinde bir değişken oluşturmamaktadır.

İstenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesi ve bu davranışların dile getirilmesi ile ilgili öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre cevapları incelendiğinde; kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak kadın öğretmenler, davranış bozuklukları, ergenlik gibi öğrenciden kaynaklı davranışları daha fazla dile getirmişlerdir.

Tüm cevaplara bakıldığında, istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili öğretmenlerin demografik özelliklerinin bir değişken olmadığı, görülen istenmeyen davranışların açık ve net bir şekilde tüm öğretmenler tarafından tespit edildiği saptanmıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, istenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğunun doğru bir şekilde tanımlanması, nedenlerinin erken tespit edilmesi ve önleme çalışmalarının yapılması önemlidir ve bu konularda öğretmenler etkin rol oynamaktadır. Bu sebeple bu çalışmada öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğu, istenmeyen öğrenci davranışlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişkenlik durumu, nedenleri, önlenmesi ve istenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesinde öğretmenlerin demografik özelliklerinin rolü olarak beş alt problem üzerinde çalışılmıştır. Öğretmenlerin verdiği cevaplardan yola çıkarak; öğrencilerin daha çok ders esnasında ya da derse tutum veya sorumluluklar ile ilgili istenmeyen davranışlar sergilemektedir, bunun yanında iletişim ve davranış problemlerini yansıtan istenmeyen davranışlar görülmektedir ve ek olarak okul kurallarına aykırı davranışlar da istenmeyen öğrenci davranışı olarak dile getirilmektedir sonucuna varılmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışlar cinsiyete göre değişkenlik göstermemektedir. Kız ve erkek öğrenciler benzer tür ve sıklıkta istenmeyen davranış sergilemektedir. Araştırmanın bir diğer alt problemi olan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine bakıldığında, öğrencinin kendisinden ve ailesinden kaynaklı nedenler daha fazladır. Eğitim-öğretim sistemi ve bu sistemde yer alan diğer paydaşlar bu konuda ikinci plandadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde ise eğitim sistemine ve okullara daha büyük rol biçilmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili görüşlerde mesleki kıdem, eğitim durumu ve öğretmenlerin cinsiyeti anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.1. Öneriler

Araştırma sonuçlarına bakılarak, istenmeyen davranışlar sergileyen öğrencilerin, bu davranış sergileme nedenleri erken tespit edilmeli, bu öğrencilere yönelik rehberlik be rehabilitasyon çalışmaları yapılmalı, öğrencilerin aileleri ile iş birliği kurulmalı, öğrencilerin sosyal ve psikolojik gelişimleri desteklenmeli, bu konuda okul idarecileri ve öğretmenlerin farkındalığı artırılmalı, meslek liseleri müfredat programları ve istihdam seçenekleri güncellenmeli şeklinde önerilerde bulunmaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Akçadağ, T. (2005). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran (Ed.), Sınıf yönetimi (ss.277-311). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, N. (2002). "Sınıf İçi Kurallar".Karip, E. (Ed), Sınıf yönetimi içinde(s. 11- 34), Ankara: Pegem- A Yayıncılık
- Alkaş, B. (2010). İlköğretim öğrencileri arasındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Arslan, H. (2012) Sınıf yönetiminin temel kavramları, Sarpkaya R. (Ed). Sınıf Yönetimi, Ankara: Anı Yayıncılık 2. Baskı, 5-26.
- Aydın, M. (2005). Eğitim yönetimi. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Balay, R. (2003). 2000'li yıllarda sınıf yönetimi. Ankara: Sandal.
- Barbette, P. M. Norona, K.L. and Bicard, D.F. (2005) Classroom Behavior Management: A Dozen Common Mistakes and What to Do Instead, Preventing School Failure, 49(3), 11-19.
- Başar, H. (1999). Sınıf yönetimi. İstanbul: Meb Yayınları
- Başar, H. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Anı
- Beşdok, D. Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışların Önleyebilme Yeterliklerinin Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Bonfield, S. R. (2003)The Effect of Teacher Misbehaviors on Teacher Credibility and Affect, (M.A.), West Virginia University, Eberly College of Arts and Sciences, Department of Communication Studies.
- Celep, C. (2008). Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama. Ankara: Pegem A.
- Conker, R. D. (1976) Social Control and Social Learning Models of Delinquent Behavior: A Synthesis, Criminology, 14, 17-40.
- Çalık, T. (2004). Sınıf yönetimi ve özellikleri. Ankara: Nobel
- Çelik, V. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Nobel
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, (1) 255-269. <http://kefad.ahievran.edu.tr/Kefad/ArchiveIssues/PDF/7cca0d03-3653-e711-80ef-00224d68272d>

Çobanoğlu, F. ve Şentürk, İ. (2005) Öğrenci Cinsiyetinin Öğretmen Davranışına Etkisi, On Dördüncü Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi (28-30 Eylül).

Diprete, T. A. and Peng, S. S. (1981) Discipline and Order in American High Schools, National Center for Education Statistics, Newyork.

Dolin, D.J. (1995) Ain't Misbehavin': A Study of Teacher Misbehaviors, Related Communication Behaviors and Student Resistance (Doctoral Dissertation), West Virginia University, Morgantown.

Drew, S. (2006) Risk Factors for Dropout and Research-Based Strategies/Programs for Helping Students Graduate, National Tech. Prep. Network Conference, Texas: (November 2, Dallas).

Eamon, M. K. and Altshuler, S. J. (2004) Can We Predict Disruptive School Behavior?, Children & Schools, 26(1), 23-37.

Ercan, R.A. (1999). Öğrenmeyi Etkinleştiren, Başarıyı Yükselten Öğretmen Davranışları. Eğitimde Temel Kitaplar Dizisi, Ankara

Erden, M. (2005). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

Erden, M. (2008). Sınıf Yönetimi. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erdoğan, İ.(2010). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Alfa Yayınları

Flannery, D. J. (1997) School Violence: Risk, Preventive Intervention and Policy. <http://iume.tc.columbia.edu.ericacheive/mono/UDS109.pdf> (Erişim:05/04/2022).

Gottfredson, D. C., Gottfredson, G. D., and Hybl, L. D. (1993).Managing Adolescent Behavior: A Multi-year, Multi-school Study. American Educational Research Journal, 30, 179-215.

Gottfredson, D. C. (1997) School-Based Crime Prevention. In L. Sherman, D. Gottfredson, D. Mackenzie, J. Eck, P. Reuter and S. Bushway (Eds.), Preventing Crime: What Works and What Doesn't, What's Promising. College Park, MD: Department of Criminology and Criminal Justice, University of Maryland, 120-142.

Güler, A. (2004). Türk Eğitim Politikalarının Tarihsel Süreci. Ankara: Yeryüzü Yayınları

Hernandez, T. and Seem, S. (2004) A Safe School Climate: A Systemic Approach and the School Counselor, Professional School Counseling, 7(4), 256-262.

Hewett, C. E. (2004). (Çev: Serkan Göktaş). Genç Öğretmenler İçin Pedagoji. Ankara: Yeryüzü Yayınları

İlgar, L. (2000) Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 167

İlgar, L. (2005). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları

İnci, T. ve Çubukçu, Z. (2020). Sınıf içinde gösterilen istenmeyen davranışlar ve nedenleri. Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, 18(9)

Karasar, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları

Kesici, A. ve Sarpkaya, P. (2013). Lise öğrencilerinin sınıf içi istenmeyen davranışları, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish

Kearney, P., Plax, T.G., Hays, E.R. and Ivey, M.S. (1991) College Teacher Misbehaviors: What Students Don't Like About What Teachers Say or Do, Communication Quarterly, 39, 309-324.

Kızmaz, Z. (2006) Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 30(1), 47-70.

Korkmaz, İ. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Pegema

Korkmaz, N. H., Korkmaz, F. ve Özkaya, G. (2009). Elementary School Physical Education Teachers' Strategies Against Discipline Problems (Bursa Province Case). İlköğretim Online, 8(1), 119-128, 2009. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>

Memişoğlu, S. P. (2005) Lise Öğrencilerinin Sınıf Ortamında Öğretmen Davranışlarına İlişkin Görüşleri. On Dördüncü Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi (28-30 Eylül).

Mursal, E. (2005). "İlköğretim 1. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri". (Yüksek Lisans Tezi) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Noguera, P. (1995) Preventing and Producing Violence: A Critical Analysis of Responses to School Violence, Harvard Educational Review, 65, 189-212.

Öztürk, N. (2001). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Öztürk, B. (2002). "Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi". Karip, E. (Ed), Sınıf Yönetimi içinde (s. 137-183), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Öztürk, B. (2005). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. E. Karip (Ed), Sınıf yönetimi. Ankara: Pegem A

Özyürek, M. (1999) Sınıfta Davranış Yönetimi: Uygulamalı Davranış Analizi, Ankara:Karatepe Yayınları.

Porter, L. (2000) Behavior in Schools Theory and Practice For Teachers, Philadelphia: Open University Press.

Supaporn, S. (2000). High School Students' Perspective About Misbehavior, Physical Educator, 57(3), 124-136.

Sydlitz, R. and Jenkins, P. (1998) The Influence of Families, Friends, Schools and Community on Delinquent Behavior, Delinquent Violent Youth: Theory and Interventions, (ed. Thomas P.G.) Thousand Oaks: Sage Pub.

Şentürk, H. & Oral, B. (2008). Türkiye'de sınıf yönetimi ile ilgili yapılan bazı araştırmaların değerlendirilmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(26), 1-26. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70054>

Tertemiz, N. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Nobel

Toale, M.C. (2001) Teacher Clarity and Teacher Misbehaviors: Relationships with Students' Affective Learning and Teacher Credibility, (Doctoral Dissertation), West Virginia University, Morgantown.

Turan, S. (2008). "Sınıf Yönetiminin Temelleri". Şişman, M. & Turan, S. (Ed), Sınıf Yönetimi içinde (s. 2-11), Ankara: Öğreti Yayınları

Ünal,S., Ada,S., 2003, Sınıf Yönetimi, Marmara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa Birimi, İstanbul.

Watkins, C. and WAGNER, P. (2000) Improving School Behavior, London : PaulChapman Publishing Ltd.

Weishew, N.L. and Peng, S.S. (1993).Variables Predicting Students' Problem Behaviors, Journal of Educational Research, 87(1), 179-215.

Welsh, W.N., (2000) The Effects of School Climate on School Disorder, The Annals of the American Academy of Political and Social Sciences, 567, 88-107.

Yalçınkaya, M. & Küçükkaragöz, H. (2006). Sınıfta disiplin kuralları belirleme ve uygulanması. M. Yılman (Ed), Sınıf yönetimi. Ankara: Nobel.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin

Yiğit, B. (2004). Sınıf yönetimi. Ankara: Öğreti

Yiğit, B. (2008). "Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışlarının Yönetimi". Şişman, M. & Turan, S. (Ed). Sınıf yönetimi içinde (s. 42-56), Ankara: Öğreti Yayınları.

Yüksel, A. (2005). İlköğretim I. Kademe 1., 2. Ve 3. Sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü